

Cenné papír - úvod

Josef Kotásek
Masarykova Univerzita
Právnická fakulta

Kontakt:
kotasek@law.muni.cz

Cenný papír – pojem, definice

- Absence legální definice (rezortně OSŘ, DevZ)
- Doktrína
  - Listina či její substitut v podobě evidence
  - Inkorporace práva
  - Právo vtělené do nosiče má povahu soukromého majetkového práva
  - Těsné sepětí s nosičem (relativní)
  - Zdánlivé obtíže s deklaratorními CP

Cenný papír v návrhu OZ

§ 469

- (1) Cenný papír obsahuje práva, která jsou s ním vzhledem k jeho povaze spojena takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez cenného papíru uplatnit.
- (2) Cenné papíry mají podobu listinnou nebo zaknihovanou. Zaknihovaný cenný papír lze vydat jako zápis do evidence vedené podle jiného právního předpisu za podmínek v něm stanovených. Podmínky pro přeměnu podoby cenného papíru stanoví jiný právní předpis.

Cenný papír v návrhu novely CenP

- „§ 1 (2) Cenný papír obsahuje práva, která jsou s ním vzhledem k jeho povaze spojena takovým způsobem, že je po dobu jeho platnosti nelze bez cenného papíru uplatnit, neplyne-li ze zákona nebo jiného právního předpisu, že právo spojené s cenným papírem lze uplatnit i jinak. (3) Cenným papírem jsou zejména akcie, zatímní list, poukázka na akcie, podílový list, dluhopis, kupón, opční list, směnka, šek, náložný list, skladištní list a zemědělský skladní list.(4) Na cenné papíry se vztahují ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li tento zákon nebo jiný právní předpis jinak.

CP v návrhu novely CenP II

V § 4 odstavec 1 zní: „(1) Nejde-li o CP uvedený v § 1 odst. 3 nebo neupravuje-li náležitosti cenného papíru jiný právní předpis, určí náležitosti cenného papíru emitent. Takový CP obsahuje alespoň a) označení, že jde o CP, pojaté do vlastního textu cenného papíru, b) označení formy cenného papíru a jméno nebo název prvního vlastníka, c) jméno nebo název emitenta a osoby, která má na základě CP plnit, je-li odlišná od emitenta, d) popis práv spojených s CP a podmínky jejich uplatnění, nebo alespoň odkaz, kde a jakým způsobem se lze s právy spojenými s CP a podmínkami jejich uplatnění seznámit, e) podpis emitenta a f) datum emise nebo den vydání CP.“.

Právní úprava a její charakter

- „Ústava“ - CenP, zák. č. 591/1992 Sb. (ve znění novel)
- Zvláštní předpisy
- De lege ferenda – OZ, derogace CenP

Typy cenných papírů

- Demonstrativní výčet v § 1 odst. 1 CenP:
  - akcie,
  - zatímní listy
  - poukázky na akcie, podílové listy,
  - dluhopisy, investiční kupóny,
  - kupóny,
  - opční listy,
  - směnky, šeky,
  - náložné listy, skladištní listy,
  - zemědělské skladní listy.

Listinné cenné papíry

- Kvalifikovaná forma
  - Faktické důvody
    - Šeky
  - Právní důvody
    - v minulosti: Vyhláška č. 260/2004 Sb., o náležitostech technického provedení kótovaných listinných cenných papírů.

Zaknihované cenné papíry

- Do 1948 inspirace německou úpravou (DepotG)
- Současná úprava
  - Centralizace evidence ve veřejnoprávní entitě
  - V minulosti Středisko cenných papírů (SCP)
  - Mezi majitelem a SCP nemusí být žádný smluvní vztah
  - Majitelem CP je ten, na jehož účtu je CP evidován (§ 58 VII CenP)
- V současnosti Centrální depozitář - UNIVYC

Centrální depozitář

- Zák. č. 256/2004 Sb. o podnikání na kapitálovém trhu (PKT)
- Ust. § 202 PKT
- Nová úprava zaknihovaných CP
  - Centrální evidence pro všechny CP (mimo podílové listy a akcie InvF)
  - Samostatná evidence (všechny ostatní investiční nástroje, vč. listinných)

Forma cenného papíru

- Na doručitele (majitele – srov. § 3 odst. 2 CenP)
- Na řad (ordrepapíry)
- Na jméno (rektapapíry)
- **Zaknihované CP**

§ 17 CenP (1) K převodu listinného cenného papíru dochází jeho předáním nabyvateli, nestanoví-li zákon nebo dohoda stran něco jiného. (2) Závazek převést listinný cenný papír je splněn převodem uskutečněným podle odstavce 1, pokud listinný cenný papír odpovídá smlouvě.

Zjištění formy cenného papíru

(3) Skladištní list může znít na doručitele nebo na jméno. Zní-li na doručitele, je skladovatel povinen vydat zboží osobě, která skladištní list předloží. Zní-li na jméno, je povinen věc vydat osobě v skladištním listu uvedené. Skladištní list na jméno může oprávněná osoba převádět rubopisem na jiné osoby, pokud v něm není převod vyloučen. O rubopisu platí obdobně předpisy upravující směnky.

(5) Skladištní list musí obsahovat alespoň

a) firmu nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a místo podnikání, popřípadě bydliště skladovatele,

b) firmu nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a místo podnikání, popřípadě bydliště ukladatele,

c) označení a množství, váhu nebo objem uskladněného zboží,

d) údaj, zda skladištní list byl vydán na doručitele nebo na řad s uvedením jména nebo firmy či názvu osoby, na jejíž řad byl vydán,

e) označení místa, kde je zboží uskladněno,

f) dobu, na niž je zboží uskladněno,

g) místo a den vydání skladištního listu a podpis skladovatele.

(6) Jestliže skladištní list neobsahuje jméno osoby, na jejíž řad je vydán, považuje se za vystavený na řad ukladatele.

„Falešná hra zákonodárce“

- § 3 III CenP: „Pokud právní předpis označuje cenný papír jako cenný papír na jméno a současně umožňuje jeho převod rubopisem, vztahují se na tento cenný papír ustanovení tohoto zákona upravující cenné papíry na řad“.
- Srov. § 156 ObchZ
- Srov. § 5 DluhZ: „Listinný dluhopis na jméno je převoditelný rubopisem a předáním. V rubopisu se uvede obchodní firma nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a bydliště fyzické osoby, na niž se dluhopis převádí, a den převodu dluhopisu. Na rubopis se jinak použije přiměřeně zvláštní právní předpis upravující směnky. Převoditelnost dluhopisu znějícího na jméno nelze emisními podmínkami omezit“.

Praktický význam formy – indosatář v. postupník (cesionář)

§ 11 ZSŠ

(1) Každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem (rubopisem).

(2) Pojal-li výstavce do směnky slova "nikoli na řad" nebo jinou doložku stejného významu, lze převést směnku jen ve formě a s účinky obyčejného postupu (cesse).

§ 17 ZSŠ

Kdo je žalován ze směnky, nemůže činit majiteli námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.

§ 529 odst. 1 ObčZ

Námitky proti pohledávce, které dlužník mohl uplatnit v době postoupení, zůstávají mu zachovány i po postoupení pohledávky.

Forma CP v budoucnu

§ 472 OZ

Cenný papír může mít formu cenného papíru na doručitele, na řad nebo na jméno.

§ 1009

(1) Vlastnické právo k listinnému cennému papíru na doručitele se převádí smlouvou k okamžiku jeho předání.

(2) Vlastnické právo k listinnému cennému papíru na řad se převádí rubopisem podle jiného právního předpisu a k okamžiku předání cenného papíru.

(3) Vlastnické právo k listinnému cennému papíru na jméno se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti.

Vydání ve formě hromadné listiny

§ 5 odst. 3 CenP

Akcie, poukázky na akcie, podílové listy nebo dluhopisy mohou být vydány jako hromadné listiny nahrazující tyto jednotlivé cenné papíry.

Práva spojená s hromadnou listinou nemohou být převodem dělena na podíly. Za podmínek předem stanovených ve stanovách emitenta akcií, v emisních podmínkách dluhopisů nebo ve smluvních podmínkách pro koupi a odkup podílových listů má vlastník hromadné listiny právo na její výměnu za jednotlivé cenné papíry nebo jiné hromadné listiny.

Hromadná listina musí mít náležitosti stanovené pro listinný cenný papír.

Hromadná listina v budoucnu

§ 474 OZ

(1) Akcie, poukázky na akcie, podílové listy, dluhopisy a cenné papíry, o nichž to stanoví jiný právní předpis, lze nahradit hromadnou listinou. Pro emisi a vydání hromadné listiny platí stejné podmínky jako pro vydání jednotlivého cenného papíru. Hromadná listina obsahuje alespoň ty náležitosti, jaké zákon stanoví pro jednotlivý cenný papír.

(2) Vlastník hromadné listiny má právo na její výměnu za jednotlivé cenné papíry; určí-li emitent podmínky pro její výměnu, pak při splnění těchto podmínek.

(3) Práva z hromadné listiny nelze převodem dělit na podíly.

Charakter vtělených práv

- Obligační cenné papíry
- Podílnické (korporační) cenné papíry
- Věcněprávní cenné papíry
  - § 2 odst. 1 ZemSkL: Zemědělský skladní list je listinný cenný papír na řad, převoditelný rubopisem a předáním, představující vlastnické a zástavní právo k uskladněnému zboží.

Zemědělské skladní listy

§ 5 Práva spojená se zemědělským skladním listem a jeho částmi

(1) Se zemědělským skladním listem složeným z jeho obou částí je spojeno vlastnické právo ke zboží uskladněnému v zemědělském veřejném skladu, na které byl vystaven zemědělský skladní list, a právo nakládat bez omezení s tímto zbožím.

(2) Současným převodem obou částí zemědělského skladního listu přechází ze zákona vlastnické právo ke zboží, na které je zemědělský skladní list vystaven.

(3) Samostatným převodem vlastnického listu přechází na nabyvatele vlastnické právo ke zboží, na které je zemědělský skladní list vystaven, omezené zástavním právem. Majitel vlastnického listu má právo na vydání zboží po uhrazení pohledávky podle § 9 odst. 1 písm. b) způsobem stanoveným v tomto zákoně.

(4) Se zemědělským skladním listem může být spojeno také zástavní právo. Zástavní právo ke zboží, na které je zemědělský skladní list vystaven, vzniká prvním rubopisem a předáním zástavního listu podle § 9 tohoto zákona.